

Inhoudsopgave

Van Binnen uit	2
<i>Het IVN in Veenendaal binnenkort geliquideerd?</i>	
Welkom nieuwe leden en donateurs.	2
BHV-er(s) gezocht	3
Wie wordt nieuwe redacteur Groene Blad?	3
Werkgroep Excursies	4
Vogelwerkgroep	5
Jeugdleden gezocht voor IVN Jeugd natuurclub	
"De Zwammen"	6
Scholenwerkgroep Rhenen	7
Het Groene Stapstenen project gaat van start	8
De vegetarische slager	10
Dakpanhuis voor dakloze mussen	10
Voederhuis	11
De zeearend in Nederland: drie broedgevallen in 2010	13
10:10 resultaten 2010 en doelstellingen 2011	15
Wat niet geplaatst kon worden .....staat op de site	16
Milieurubriek	17

Van Binnen uit

Het IVN in Veenendaal binnenkort geliquideerd?

Dat is tenminste de consequentie van de bezuinigingsvoorstellen die het zittende college van B&W in Veenendaal heeft voorgesteld: het '*beeindigen gemeentelijke bijdragen aan milieu-educatie en andere kleine milieuactiviteiten*'.

Wordt dit aangenomen dan vervalt onze gemeentelijke subsidie in 2013 en hebben wij geen geld meer om de vaste lasten van het gebouw te betalen en staan wij op straat. Weten wij dat dan eventueel nog te overleven door externe financiers voor het gebouw te vinden dan krijgen wij in 2015 de genadeklap toegediend. Dan loopt ons huurcontract af en staan wij alsnog op straat, samen met Groei en Bloei.

Dit zal desastreus zijn voor onze afdeling. Geen basis meer om vanuit te werken, geen mediatheek meer om scholen te bedienen, geen geld meer om onze basiskosten van de vereniging te betalen laat staan geld voor dit verenigingsblad en al onze andere activiteiten.

Maar natuurlijk laten wij het er niet bij zitten. Veel acties zijn al ondernomen, vooral richting politiek. Het bestuur heeft daar waar het kon spreekrecht gevraagd en gekregen bij commissie - en fractievergaderingen van diverse partijen, gelobbyd, brandbrieven geschreven en gesprekken aangevraagd bij wethouder. Binnen de afdeling gaan wij crisisberaad houden. Wat hieruit komt weet ik op het moment van schrijven nog niet maar dat wij met een breed pakket van activiteiten komen, is zeker. Te denken valt aan petitie van de basisscholen waarvan wij 80% op enigerlei wijze faciliteren bij het natuur- en milieuonderwijs. Maar ook natuurlijk onder onze leden en sympathisanten. U hoort daar beslist nog veel meer van.

Wij hebben veel sterke en goede argumenten om dit van tafel te krijgen. Daarom blijven wij optimistisch. Maar wij zullen wel flink moeten blijven vechten met alle energie die wij bezitten. Het bestuur roept u dan ook op om ons breed te steunen bij al onze acties en mee te doen.

Nu hebben wij u nodig als nooit te voren!!!!!!

Bert de Ruiter, voorzitter

Welkom nieuwe leden en donateurs

Hier onder zijn de nieuwe leden en donateurs van de afgelopen maanden vermeld. Hartelijk welkom bij de vereniging! Tot ziens bij één van de activiteiten.

W.G. Lochtenberg	Middelbuurtseweg 20	Veenendaal
A. Bons	Spoorbaanweg 67	Rhenen
H.A. Korving	Punter 31	Veenendaal
J. C. van Oeveren	de Wimpel 19	Veenendaal
J. Buysse	Boegspriet 25	Veenendaal
R. Drop	De Savornin Lohmanstraat 136	Veenendaal
D. Berger	Fluiterstraat 59	Veenendaal
M. Pul	Boslaan 139	Veenendaal
R. J. van Beek	Kalanderij 107	Veenendaal

BHV-er(s) gezocht

Een aantal keren per jaar organiseert onze afdeling een (publieks)bijeenkomst in de Groenhof. Daarbij is het van belang dat eventuele hulpverlening goed georganiseerd is. Wij zijn op zoek naar BHV-ers die ons willen helpen met het opzetten van een adequaat plan hiervoor. Voor aanmeldingen of voor informatie kunt u zich melden bij ondergetekende.

F. Jan van 't Veer
Secretaris IVN veenendaal - Rhenen
E-mail: secretariaat@ivnveenendaal-rhenen.nl,
☎ 0318-526850

Wie wordt nieuwe redacteur Groene Blad?

Na het verschijnen van het aanstaande zomernummer van het Groene Blad stop ik met de redactie. Daarom is IVN Veenendaal – Rhenen op zoek naar een nieuwe redacteur.

Het Groene Blad is het verenigingsblad van de IVN afdeling Veenendaal – Rhenen e.o. Het blad verschijnt 5 keer per jaar, ééns per seizoen, en in september verschijnt een themanummer. De oplage omvat momenteel ongeveer 500 stuks. Het blad wordt gestuurd aan leden en donateurs van de afdeling en verder aan belanghebbenden, voornamelijk in de gemeenten Veenendaal en Rhenen. De redacteur vormt samen met de co-redacteur de redactie van het Groene Blad. De productie van het blad vormt één van de taken van de Werkgroep Groene Blad & Internetsite. Het overgrote deel van de oplage wordt door vrijwilligers bezorgd.

Voor nadere informatie over deze functie kunt u contact op nemen met:

Peter van Krugten
Coördinator Werkgroep Groene Blad & Internetsite
pjvankrugten@hetnet.nl
☎ 06 - 26346439

Harmannus Harkema

Werkgroep Excursies

Ook het IVN gaat met de tijd mee! De werkgroep Wandelingen heet sinds januari 2011: de werkgroep Excursies. De wandelingenfolder heeft nu als naam "Publieksactiviteiten". 17 IVN gidsen werken mee aan een afwisselend programma. Op deze manier kan de leefomgeving van Veenendaal en Rhenen door jong en oud op een bijzondere manier worden ontdekt. Voor nieuwkomers die onze omgeving nog niet kennen is het deelnemen aan onze excursies een prima aanzet om vlot kennis te maken met de ons omringende natuur. Voor alleenstaanden die niet alleen het bos durven ingaan is het samen op stap gaan ook gezellig .

Ook lange wandelingen

De folder voor 2011 heeft naast de succesactiviteiten als 2x de paddentrek, 2x de Blauwe Hel, 2x burlen van de edelherten, 2x kasteelpark Renswoude en 3x paddenstoelenexcursies nu ook 4 lange wandelingen. Maja Stavleu en Dorthy Reijn hebben het plan opgevat om flinke wandelingen in de omgeving van Leersum en Doorn, Otterlo en Wolfheze en de Millingerwaard te gaan maken op 26/2, 2/4 en 21/5. Zaterdag 27/8 is er weer de zwerftocht op de Utrechtse Heuvelrug o.l.v. Bert Berg. Voor deze excursies moet u zich wel opgeven.

Nieuw is ook op 7 mei een wandeling met het IVN en boswachter Jan de Groot van Staatsbosbeheer met het thema bosbeheer. Men begint met een kopje koffie/thee in het Berghuis te Amerongen. Aly van Eijk is goed bekend in Ede en 17 juni vertrekken we vanaf Station de Klomp met auto's naar Ede. Wie geen auto heeft kan meerijden.

Op de fiets

Voor diegenen die liever fietsen dan lopen zijn er dit jaar een aantal fietstochten: Op 16 april in Het Binnenveld waar we met Willem Kroodsma weidevogels gaan kijken, op 14 mei volgen we het boekje: Een groene blik op Veenendaal, op 22 mei maken we een fietstocht door Veenendaal-oost.

Foto: Tineke Wouda

In de zomervakantie

Wie in de grote vakantie met het IVN mee wil kan op 24 juli Diddersgoed bezoeken, op 27 juli en 13 augustus het Kasteelpark van Renswoude ontdekken, of op 30 juli vlinders gaan zoeken in Kwintelooyen. De natuurtuin Diddersgoed is altijd de laatste zondag van de maand open van 15-16 uur. In het voorjaar staat de tuin vol krokussen en sleutelbloemen en in mei/juni zijn honderden rietorchissen te bewonderen.

Niet alle activiteiten zijn genoemd maar alle publieksactiviteiten vindt u in de folder die te verkrijgen is bij de Groenhof en de VVV en de Bibliotheek, de lokale weekbladen, het AD, het Veenendaal journaal en op onze site (www.ivnveenendaal-rhenen.nl). De aangekondigde excursies gaan altijd door. De paddentrek is afhankelijk van een gemiddelde temperatuur van 11 graden. Bij onweer komen we niet in de Blauwe Hel. Op de site is de laatste informatie altijd te lezen.

De gidsen zijn enthousiast en wij hopen u, jong en oud, weer in groten getale te ontmoeten en zo samen te genieten van de natuur.

Jannie van der Linden
Coördinator werkgroep Excursies
☎ 0318 – 52 25 83

Vogelwerkgroep

Zoals je op de laatste pagina van Het Groene Blad (de papieren versie) en op de website kunt zien, heeft onze afdeling verschillende werkgroepen. Niet iedereen binnen onze vereniging is bekend met het fenomeen werkgroep. Wat houdt het in, wie zitten er in en hoe kun je er bij komen.

Een werkgroep bestaat uit een groepje leden dat zich graag binnen de vereniging met een specifiek onderwerp of taak wil bezig houden. Een werkgroep kan zich, in tegenstelling wat je door de naam "werkgroep" zou verwachten, dus ook richten op een interessegebied zoals vogels of planten.

De Vogelwerkgroep richt zich natuurlijk op vogels. Ieder IVN-lid, jong of oud, die belangstelling heeft voor vogels is welkom en kan zich per e-mail bij mij aanmelden. Je wordt dan op de hoogte gehouden van de activiteiten.

Wat wordt er in de werkgroep van je verwacht?

Er wordt van je verwacht dat je het leuk vindt om aan de activiteiten van de Vogelwerkgroep deel te nemen. Dat hoeft niet wekelijks maar als het jou uitkomt. We hopen natuurlijk dat je het zo leuk vindt dat je liever niets wilt missen. Ook wordt van je verwacht dat je kennis van vogels met anderen wilt delen zodat ieder van elkaar kan leren. Kun je nog geen Mus van een Vink onderscheiden? Ook dan ben je welkom, al doende leer je vanzelf.

Welke activiteiten kan ik verwachten?

De leukste activiteit is natuurlijk het er samen op uit trekken om naar vogels te luisteren en te observeren. Het is fijn als je zelf een kijker hebt. Het IVN beschikt over een telescoop evenals een aantal leden van de Vogelwerkgroep, waardoor je nog beter kunt leren determineren en de schoonheid van vogels kunt bewonderen. In het Vogelwerkgroep-excursie schema (zie www.ivnveenendaal-rhenen.nl), onder "Vogels") kun je zien wanneer we waar naartoe gaan. Opgave vooraf is meestal niet nodig, je komt gewoon naar het opgegeven verzamelpunt. Er is ook geen vaste excursieleider, maar samen verkennen we het aangegeven gebied.

Een andere activiteit is het ontwikkelen en geven van cursussen om de vogelkennis te vergroten.

Een derde activiteit is het beheer van de Oeverzwaluwwand die achter de Dragonderweg staat. Door te zorgen dat er geen riet voor de wand groeit, de opslag boven op de wand laag blijft en de broedgaten

in de wand jaarlijks schoongemaakt en gevuld worden, creëren we ideale omstandigheden om de Oeverzwaluw, die jaarlijks vanuit Afrika terug keert, tot broeden aan te zetten. Dat dit succes heeft blijkt wel uit het uitstekende resultaat van 2010. Er werden 54 gangen door oeverzwaluwen bewoond! Dit in tegenstelling tot 2009 toen er door forse opslag van riet geen enkel broedresultaat was.

Willen we blijven genieten van vogels, dan zullen we ook hun biotopen moeten beschermen. Dat vraagt om bewuste keuzes. De Europese verplichting om ons in te zetten voor het behoud van biodiversiteit heeft geleid tot het inrichten van Natura 2000 gebieden en de EHS (Ecologische Hoofdstructuur). Voortzetting van dit beleid is noodzakelijk.

Heb Hart voor Natuur!

Maar vooral: geniet van vogels. Kijktips: www.beleefdewinter.nl , www.beleefdelente.nl en www.vogeldagboek.nl. Op deze laatste site kun je inschrijven voor het vogeldagboek van Adri de Groot. Je ontvangt dan bijna dagelijkse zijn prachtige vogelfoto's per e-mail.

Lidia den Oudendammer
Coördinator Vogelwerkgroep

Jeugdleden gezocht voor IVN Jeugd natuurclub “De Zwammen”

De Jeugd natuurclub “De Zwammen” is een groep (ca 15 personen) die er eens per maand op uittrekt. We doen afwisselende activiteiten. Regelmatig gaan we ergens werken maar we houden ook excursies. De activiteiten worden georganiseerd vanuit de IVN afdeling Veenendaal - Rhenen.

Voor wie is de club?

De club is voor jeugd vanaf 12 jaar die wonen in Veenendaal, Rhenen, Elst of Achterberg. Er is geen maximum leeftijd aan verbonden maar de meeste Zwammen stoppen rond hun 16de.

Hoe vaak komen ze bij elkaar?

Eens per maand, op zaterdagochtend om 9:00 uur, komen we bij elkaar. We vertrekken dan vanaf gebouw De Groenhof (K. Fabritius-straat 3) te Veenendaal. En gaan dan op de fiets of met de auto naar een locatie toe. Rond 12:00 uur zijn we meestal weer terug.

Bezoek boerderij te Ederveen

Wat wordt er gedaan?

Per seizoen (september t/m juni) wordt er een programma gemaakt. Dit varieert van wilgen knotten tot een bezoek aan een boerderij en van boompjes verwijderen tot vogels kijken langs de dijk.

Wat kost het?

De contributie voor een heel seizoen is € 10,-. Hiervan wordt o.a. het drinken betaald dat bij elke activiteit wordt uitgedeeld.

Boompjes zagen bij Egelmeer

Mag een geïnteresseerde eens komen kijken?

Dat kan altijd. Graag wel even van te voren aanmelden.

Wanneer zijn er weer activiteiten?

De activiteiten staan o.a. in de Activiteitenkalender in het Groene Blad (pagina 21). Op 12 februari trekken we er weer op uit. Dan gaan we ergens werken. Op 12 maart willen we een tropische kas in Wageningen bezoeken.

Hoe aanmelden?

De club wordt begeleid door een aantal volwassenen. Kent u een jongere die bij deze club kan passen, vraag het hem of haar eens. Bij interesse of als iemand een keer wil komen kijken bel of mail dan met ondergetekende.

Voor meer informatie hyves!

Een aantal jongen van de Zwammen zit op Hyves. Daar vind is ook meer te vinden over de Zwammen. Kijk op DeZwammen.hyves.nl.

Martijn Stip

coördinator “De Zwammen”.

☎ 0317-619935 of e-mail stip.reijnierse-t@telfort.nl

Scholenwerkgroep Rhenen

Begin 2009 is gestart met de scholenwerkgroep in Rhenen. Aanvankelijk bestond de groep uit 10 personen. Vanwege allerlei privé omstandigheden is dit aantal tot 7 teruggelopen. Inclusief Achterberg en Elst hebben we te maken met 9 basisscholen. De buitenschoolse opvang is daar inmiddels bij gekomen.

De activiteiten van het afgelopen jaar zijn:

1. Voorjaarsexcursie Blauwe Kamer met groep 5 van totaal 5 basisscholen.
2. Herfstexcursie Rhenense bossen met 110 leerlingen van 2 basisscholen.
3. Workshops voor het Kinderdagverblijf
4. Boomfeestdag 17 maart 2010, de scholenwerkgroep was vertegenwoordigd met een infostand.
5. Kinderbouwdorp: workshop waterbeestjes.
6. Natuuronderwijs Anders. Pilotproject met 1 basisschool.
7. Ondersteunen bij beheer en uitgifte van de leskisten vanuit het gemeentehuis.

Aan alle 9 basisscholen wordt voor groep 5 een voorjaarsexcursie naar de Blauwe Kamer aangeboden. Daarnaast zijn er de vragen van de scholen zelf zoals de herfstexcursies of het geven van gastlessen op de scholen zelf.

Het overleg vindt in principe plaats in het gemeentehuis van Rhenen, aan het eind van een middag. Bij dit overleg is de milieumedewerker van Rhenen aanwezig.

Er is behoefte aan uitbreiding van de werkgroep om alle activiteiten te kunnen uitvoeren. Een drietal leden volgt inmiddels de natuurgidsen-cursus en enkelen zullen de in maart geplande schoolgidsencursus gaan volgen.

De werkgroep bestaat uit een aantal enthousiaste IVN-ers, die graag hun natuurkennis willen overbrengen op basisschoolleerlingen.

Nieuwe werkgroepleden zijn uiteraard van harte welkom!!!

Bert Berg
Coördinator Scholenwerkgroep Rhenen
06-14048655

Het Groene Stapstenen project gaat van start

Natuur in de stad is belangrijk voor mens en dier. Bomen en planten zuiveren de lucht en het water, vangen fijnstof op en hebben een dempende werking op geluid en temperatuur. Ook wordt wateroverlast verminderd, bevordert het groen de gezondheid en draagt het bij aan de leefbaarheid van wijken.

De stad is ook een steeds belangrijker leefgebied voor planten en dieren die in het buitengebied minder overlevingskansen hebben, zoals bij voorbeeld muurplanten, huismussen en gierzwaluwen. Maar ook voor de dwergvleermuis en de egel is de stad het voornaamste leefgebied geworden.

Minder tegels en schuttingen

In de stedelijke omgeving zijn tuinen voor de ontwikkeling van natuur in de stad van groot belang. Natuurvriendelijke tuinen kunnen samen met het openbaar groen een groot groen lint "natuur" vormen door een wijk. De toenemende tendens om tuinen zoveel mogelijk te betegelen en te voorzien van houten schuttingen komt de ontwikkeling van natuur in de stad echter niet ten goede. In de periode 2011 – 2020 zal in Veenendaal - oost een geheel nieuwe woonwijk worden gerealiseerd. Het IVN wil graag de nieuwe bewoners van de woonwijk betrekken bij de natuurontwikkeling in hun wijk door hen te informeren over en te enthousiasmeren voor het natuurvriendelijk inrichten van de tuinen. Hiermee hoopt IVN de trend van verstening van tuinen in deze nieuwe woonwijk te doorbreken. De woonwijk moet een goed leefmilieu gaan bieden aan soorten die in stedelijk gebied hun habitat vinden. Uiteindelijk is het doel een meetbare toename te bevorderen van de fauna in de woonwijk, zowel in aantallen als in soorten.

Introductie Programma Groene Stapstenen

Het programma "Groene Stapstenen" van IVN is gericht op alle nieuwe bewoners van de wijk Veenendaal - oost. IVN wil de nieuwe bewoners laten bijdragen in het ontwikkelen van de natuurwaarde van hun eigen wijk. Door middel van een informatiepakket en verdere voorlichting en educatie wil IVN de nieuwe bewoners aanzetten tot het natuurvriendelijk inrichten van de eigen tuin. Het openbaar groen in de woonwijk en de natuurvriendelijk ingerichte tuinen zullen groene linten en eilandjes vormen in de wijk en daarmee voor de natuur dienen als "groene stapstenen" via welke de wijk bereikt kan worden. Jaarlijks zal IVN in de nieuwe woonwijk een informatiemarkt over het aanleggen van natuurvriendelijke tuinen organiseren. Hierbij zal medewerking worden gevraagd aan tuinarchitecten, tuincentra, Vogelbescherming Nederland en de Vlinderstichting. Daarnaast worden

jaarlijks een natuurexcursie in de wijk, een lezing en een workshop georganiseerd (bij voorkeur in het I-centrum Veenendaal -oost).

Certificaat Groene Stapsteen

Bewoners die willen kunnen hun tuin later laten keuren op natuurvriendelijkheid. Samen met Groei & Bloei, die zeer ervaren zijn in het keuren van siertuinen, gaan wij dit opzetten. Voldoet een tuin aan bepaalde criteria van natuurvriendelijkheid, dan vormt deze tuin een groene stapsteen voor plant en dier en krijgen de betreffende bewoners een "Certificaat Groene Stapsteen".

Certificaat Groene Straat

Meerdere natuurvriendelijke tuinen bij elkaar in een straat vormen samen al een kleine groene stadsbiotoop in de wijk. Als meer dan 50% van de tuinen in een straat natuurvriendelijk is ingericht, ontvangen de bewoners van de straat ook een "Certificaat Groene Straat". Dit stimuleert de kennismaking met en samenwerking tussen burens. Groene straten worden voorzien van een "Groene straat bord" en worden door IVN in het zonnetje gezet. Om dit omvangrijke project te laten slagen hebben wij ook uw hulp nodig. Hulp bijvoorbeeld om de informatiepakketten samen te stellen en rond te brengen, maar ook bij verdere uitvoering van dit project.

Hebt u af en toe tijd om ons te helpen; bel 0318-522617 of mail groenhof@ivnveenendaal-rhene.nl

Het projectteam:

Coen Dijkers

Ida Marsman

Harry Barrau

Bert de Ruiter

De Vegetarische Slager

Een slager waar zelfs vegetariërs naar binnen gaan! Hoewel de echte vegetariërs helemaal geen behoefte hebben aan voedsel dat naar vlees smaakt (de meeste vegetarische gerechten zijn namelijk erg smakelijk) is dit toch een doorbraak. Eindelijk hebben vleeseters geen enkel excuus meer om vlees te blijven eten alleen maar omdat het zo lekker is en er geen goed alternatief zou zijn.

DE
VEGETARISCHE
SLAGER

Ik heb me er overigens altijd over verwonderd dat de door vleeseters zo node gemiste smaak van vlees voor hen vaak zwaarder woog dan alle nadelen die er aan het eten van vlees kleven.

Hoewel de argumenten – zeker bij natuur en milieumensen - inmiddels algemeen bekend mogen worden verondersteld, zet ik ze nog even op een rijtje:

- Voor de productie van één kilo vlees is ca 10 kilo graan/ soja en ander plantaardig diervoedsel nodig.
- De produktie van soja gaat nog vaak gepaard met een enorm beslag op landbouwgronden in o.a. Zuid- Amerika en ten koste van veel tropisch oerwoud.
- De intensieve veehouderij (ook wel 'veeindustrie' genoemd) gaat ten koste van dierenwelzijn om zoveel en goedkoop mogelijk te produceren . Maar ook de veehouder wordt ten koste van arbeidsplezier gedwongen steeds meer te produceren om nog genoeg inkomen te verkrijgen.
- De veeindustrie draagt o.a. door de schaalvergroting en lelijke megastallen bij aan de 'verrommeling' van het landschap.
- De door de intensieve veehouderij veroorzaakte overbemesting draagt in belangrijke mate bij aan de achteruitgang van de biodiversiteit in ons land .
- De door veehouderij geproduceerde broeikasgassen (methaan!) dragen bij aan de opwarming van het klimaat

Nu moet ik eerlijk bekennen dat ik als lactovegetariër wel (biologische) zuivelprodukten eet en drink. Al gelden bovengenoemde nadelen in veel mindere mate voor biologisch vlees en zuivelprodukten, zelf ga ik dus ook niet helemaal vrijuit. Ik ben daarom op zoek naar smakelijke plantaardige kaas en yoghurt. Eieren heb ik al van mijn 'vrije'kippen.

Maar voor de vleeseters is er genoeg reden om de vegetarische slager eens te proberen!

De slagerij zit weliswaar in den Haag, maar ook digitaal kunt u in de webshop uw boodschappen doen (www.devegetarischeslager.nl).

Ida Marsman

Dakpanhuis voor dakloze mussen

Bij moderne woningen kan de huismus vaak niet meer onder de dakpannen nestelen. Het is een van de verklaringen waarom de huismus zo in aantal achteruit is gegaan. Naast de vogelvide (zie www.vogelbescherming.nl) is er nu ook een dakpanhuis voor huismussen. Het is een afstudeerproject van Klaas Kuiken (nomen est omen!).

Het dakpanhuis komt voorjaar 2011 op de markt en kost 55 euro. Het beste is om er meerdere te kopen, want de mus broedt in kolonies.

Te koop via www.klaaskuiken.nl.

Ida Marsman

Voederhuis

Op het terras bij het voederhuis
daar vliegt het af en aan
verscholen en onopgemerkt
gluur ik achter het raam.

Van alles heb ik er gestrooid:
pel pinda's, appels, pitten
wat haverhout en stukjes brood
een vetbol in het midden.

Als eerste komt een dikke duif
het voedsel inspecteren
ze ploft pardoos neer op har buik
begint te foerageren.

Een Turkse tortel heeft ook trek
toch kan zij het vergeten
totdat de houtduif weer vertrekt
dan mag zij ook wat eten.

Bijna al in het zomerkleed
is daar een vinkenman
in zijn gezelschap vrouwtje lief
zij pikken maar wat aan.

“De tafel is hier goed gedekt”
tjilpt een ‘geringde mus’
en even later is de plek
bruin grijs van mus en mus en mus en mus .....

Een zanglijster probeert haar geluk
maar zij is te bescheiden
met veel gezanik weet een merel
brutaal haar te verdrijven.

Op roze pootjes – sierlijk, klein
en geenszins iets opzichtig
haalt ‘t heggenmusje’ snel haar grein
verdwijnt vlug weer – heel spichtig.

Witte wang, zwart kop en das
en verder groenig geel
dat kan alleen de koolmees zijn
en daarvan zijn er veel.

Ook de staart- en pimpelmezen
zijn hier vaste gasten
vliegensvlug en onbevreesd
komen zij hier schaften.

Als het even rustig is
komt het ‘rode borstje’
aangelokt door ‘t haverhout
zijn allerliefste kostje.

Ineens een klein bruin bolletje
met opgestoken staart
de winterkoning – wat ben ik blij
hij heeft het toch gehaald!

Pel pinda's zijn favoriet
bij kauw en Vlaamse gaai
parmantig halen zij hun deel
soms stiekem, soms met veel lawaai.

Een spreekw – mooi gespikkeld zwart
komt ook een graantje pikken
ze weet met spitse lange sneb
een vetbol los te wrikken.

Die zwartrok heb ik lang gemist
hij was in warm 're streken
nu hij terug gekomen is
wordt het gauw lente – zeker weten!

Jutta Hiensch

De Zeearend in Nederland: drie broedgevallen in 2010

Inleiding

De grootste roofvogel die in Nederland broedt is de Zeearend. Met een spanwijdte tot 2½ meter wordt deze imposante vogel ook wel de Vliegende Deur genoemd. Vergelijk je deze spanwijdte met die van een Buizerd van net iets meer dan een meter, dan wordt het verschil ineens erg duidelijk.

De Zeearend heeft in volwassen klee een witte staart en gele snavel. Het verenkleed is lichtbruin. In onvolwassen klee is het verenpak donkerbruin met lichte vlekken en ontbreekt de witte staart- en gele snavelkleur. Een Zeearend is vanaf zijn 4de tot 5de levensjaar volwassen. Voortplanting begint soms al in het derde levensjaar, maar meestal zijn zulke pogingen niet succesvol. Gemiddeld worden er twee eieren gelegd. In Nederland bestaat het hoofdvoedsel uit watervogels als Grauwe gans, Wilde eend en Meerkoet en er worden vaak vissen zoals karpers gepakt.

Opkomst van de Zeearend in Nederland

Tegen het eind van de vorige eeuw werden steeds vaker (voornamelijk juveniele) Zeearenden in Nederland waargenomen. Betroffen het eerst dieren op trek, aan het begin van deze eeuw waren het vogels die enkele maanden pleisterden. In de winter van 2003 op 2004 verbleven er geruime tijd 5 Zeearenden in de Oostvaardersplassen (OVP). Dit waren allen juveniele exemplaren, waaronder een vrouwtje met een ring. Deze ring kon worden afgelezen en had code S572. Het dier bleek geboren en geringd in Garbeck (Duitsland) in mei 2003. Ze had de naam Anna gekregen. Anna was in de Oostvaardersplassen veel in gezelschap van een jong mannetje. In 2005 is Anna het hele jaar gebleven met haar partner en er werd ook waargenomen dat ze takken aan het slepen was. Een broedpoging bleef echter uit.

Broedgevallen in de Oostvaardersplassen

In 2006 gebeurde dan datgene waar heel (roof)vogelminnend Nederland op had gehoopt: de vogels gingen over tot het bouwen van een nest in een wilg. De hele omgeving van de nestboom werd hermetisch afgesloten om iedere vorm van verstoring te voorkomen.

Op 26 maart 2006 werd het eerste ei van een Zeearend in Nederland gelegd. Ondanks het feit dat Anna nog niet de leeftijd van volwassen vogel had bereikt (haar ongeringde partner was wel volwassen), wisten de vogels toch met succes een jong groot te brengen. Op 19 juli 2006 is de vogel uitgevlogen. Ondanks aandringen van diverse deskundigen werd het jong niet geringd. Hierdoor was de vogel nadat het nest definitief werd verlaten niet meer te volgen. Anna liet zich na dit eerste broedgeval niet onbetuigd en heeft sindsdien ieder jaar minimaal een jong grootgebracht. Een en ander is in de onderstaande tabel weergegeven.

jaar	aantal eieren	geslacht	uitgevlogen
2006	1	onbekend	ja
2007	1	vrouw	ja
2008	2	man	beide
2009	2	man en vrouw	1 man
2010	1	vrouw	ja

Andere broedpogingen

In 2010 zijn er naast het nest in de Oostvaardersplassen nog twee broedpogingen in Nederland geweest. In de IJsseldelta bij het Zwarte Meer werd een broedpoging ondernomen, alsmede in het Lauwersmeer. Helaas waren beide pogingen niet succesvol.

Toekomst en gevaren

Er worden in de toekomst zeker meer broedgevallen van deze magnifieke dieren verwacht. Zo wordt verwacht dat succesvol broeden in het Lauwersmeer en wellicht ook in de IJsseldelta mogelijk is. Het voedselaanbod op beide locaties is goed. Vooral in de IJsseldelta is er nog wel sprake van verstoring, doordat het nest op een eiland ligt waar veel recreatieschepen rondvaren. Verder zijn al enige tijd Zeearenden in Zeeland gesignaleerd, waarbij een paartje zich gevormd lijkt te hebben.

Helaas gaat het niet altijd goed met de Zeearend. Zo werd op 14 november 2008 een eerste jaars vrouwtje onder een windturbine gevonden. Haar linkervleugel bleek afgehakt te zijn en werd verderop gevonden. Daarnaast worden in Nederland nog steeds roofvogels vergiftigd of afgeschoten. Ook verstoring door de mens en het steeds verder afnemen van geschikt broed- en/of jaaggebied blijft een factor waardoor verdere uitbreiding van het aantal broedparen in Nederland onzeker is.

Tot slot

Wilt u zelf Zeearenden in Nederland zien? Vanaf het Jan van den Bosch pad in Almere heeft u zicht over de Oostvaardersplassen. Hier laten zich regelmatig Zeearenden zien die op karpers aan het jagen zijn. Ook bij de Amerongse bovenpolder kunt u met wat geluk een Zeearend waarnemen.

Tekst en fotografie: Harold van der Meer

10:10 resultaten 2010 en doelstellingen 2011

Inleiding

Het bestuur van IVN Veenendaal -Rhenen heeft het opportuun gevonden om zich aan te sluiten bij de wereldwijde beweging 10:10. Deze beweging streeft naar een 10% verminderde uitstoot van CO₂, en wel op persoons -, bedrijfs - of organisatieniveau.

Voor IVN Veenendaal – Rhenen betekent meedoen dat wij ons uiterste best gedaan hebben om het elektriciteit en gasverbruik in de Groenhof in 2010 te verminderen met 10 % ten opzichte van in 2009. Voor 2011 zijn doelstellingen door het bestuur vastgesteld.

Resultaat in 2010

In 2010 hebben wij, ten opzichte van het verbruik in 2009, een reductie bereikt van 30,8 % voor elektriciteit en 4,3 % voor gas

	verbruik 2009	doelstelling 2010	verbruik 2010	reductie 2010	doelstelling 2011
elektriciteit	4.005 kWh	3.604 kWh	2.772 kWh	30.8%	3.243 kWh
gas	4.797 m ³	4.317 m ³	4.593 m ³	4.3%	4.317 m ³

Hoe hebben we dat gedaan?

Het elektriciteitsverbruik is drastisch omlaag gegaan omdat we een aantal drastische maatregelen genomen hebben. Deze zijn:

- Beide boilers van een schakelaar voorzien. In plaats van continu aan te staan, worden de boilers nu alleen ingeschakeld wanneer meer dan 1 liter heet water nodig is, bij voorbeeld om af te kunnen wassen. In de praktijk betekent dit dat alleen de IVN boiler een aantal uren per jaar ingeschakeld staat.
- De IVN koelkast geheel uit zetten. De koelkast van Groei & Bloei stond eerder al uitgeschakeld. In de praktijk betekent dit dat de koelkast alleen aan staat ten tijde van evenementen die in de zomer plaatsvinden. Ook hier, slechts enkele uren per jaar.
- De lichtcel zo instellen dat de buitenverlichting wat later ingeschakeld en wat eerder uitgeschakeld wordt. In de praktijk betekent dit dat de buitenverlichting 2 à 3 uren per nacht minder brandt.
- De voeding van de computers is van een hoofdschakelaar voorzien. Hierdoor wordt de standby stroom uitgeschakeld.

De verwachting is dat, in 2011, iets meer elektriciteit verbruikt gaat worden omdat er enerzijds een nieuwe gidsencursus in de Groenhof gegeven wordt en anderzijds, zonder additionele technologie (zonnepanelen, ledverlichting) er weinig technische mogelijkheden meer zijn om verdere significante verbeteringen te bereiken. Daarom is de doelstelling 2011 gesteld op 10% lager dan de doelstelling 2010 en niet lager dan het 2010 verbruik.

Ten aanzien van het gasverbruik, is de doelstelling niet geheel gehaald. De strenge winter 2010 en de vroeg invallende winter 2011 is daar debet aan. Dat we toch een behoorlijk resultaat bereikt hebben ligt aan het feit dat de gewenste standen van thermostaat en thermostaatkranen gemarkeerd zijn aan de hand van een temperatuurstudie in de Groenhof. Daarnaast hebben de gebruikers een redelijke gedisciplineerd deze standen aan gehouden.

Ook hier geldt dat technische systeem aanpassingen noodzakelijk zijn om significante verbetering te bereiken. Daarom is er voor gekozen om de doelstelling 2011 gelijk te houden aan die van 2010.

Francis van der Linden
Jan van 't Veer

Wat niet geplaatst kon worden .... staat op de site

Het aanbod van artikelen was veel groter dan de beschikbare ruimte in het Groene Blad.

Daarom wordt verwezen naar de website www.ivnveenendaal-rhenen.nl.

Klik op “LINKS vanuit het Groene Blad” voor de volgende onderwerpen.

- **Plantenwerkgroep zoekt versterking**
Iedereen met interesse voor planten en paddenstoelen kan terecht in de plantenwerkgroep.
- **Ieder kind heeft recht op natuur**
Het doel van de publiekscampagne “Ieder kind heeft recht op natuur” is zoveel mogelijk handtekeningen te krijgen onder een petitie. De petitie met handtekeningen wordt ingezet voor de lobby om het recht van ieder kind op natuur te laten vastleggen en zo mogelijk te laten opnemen in het Kinderrechtenverdrag van de VN.
- **Een seizoen met Charlotte & Bas**
René Haverdings schreef in het herfstnummer van 2010 een artikel over Ierland. Aan het einde van het artikel zegde René toe om terug te komen op het wel en wee van een havikenpaar, dat al enige jaren een gezin grootbrengt in een naburig bos. René eindigde toen met de opmerking dat het toch fijn was om weer thuis te zijn in ons roofvogelrijke land en omgeving.....
- **Natuur- en milieuorganisaties slaan de handen ineen voor het Binnenveld**
De lokale natuur- en milieuorganisaties hebben nu de handen ineengeslagen, en hebben gezamenlijk een voorstel gemaakt hoe de natuur in het Binnenveld kan worden behouden, terwijl toch rekening gehouden wordt met andere claims die op dit gebied worden gelegd.
- **Cannelloni met ricotta en spinazie**
Een recept voor lactovegetariërs
- **Bomen over bomen**
De Bomenstichting en VARA's Vroege Vogels schreven vorig jaar de wedstrijd “Boomkroon” uit. Gevraagd: inspirerende, originele en zo duurzaam mogelijke boomideeën. Resultaat: meer dan 150 heel diverse plannen.
- **2010: fantastisch vogeljaar**
Een verslag van de vogelwerkgroep
- **Nieuwjaarswandeling**
Tijdens deze wandeling wordt u geprikkeld om na te denken over wat natuur in uw omgeving voor u betekent door het stellen van meerkeuze vragen, bv. “We lopen hier in een gebied waar woningen moeten komen. Wat vindt u van dit besluit?”

Milieurubriek

Cool It

Graag maak ik jullie attent op een heel interessant boek.
De titel is : "Cool It" en de schrijver is de Deen Bjørn Lomborg.

Bjørn Lomborg plaatst kritische kanttekeningen bij de eenzijdigheid en de juistheid van de informatie die we voorgeschoteld krijgen over klimaatverandering, niet in de laatste plaats door Al Gore. Lomborg trekt deze klimaatverandering niet in twijfel, maar zet wel vraagtekens bij de vaak zeer kostbare oplossingen die worden gezocht. Volgens Lomborg moeten we afstappen van inefficiënte strategieën zoals "Kyoto" en nadenken over hoe we de klimaatverandering goedkoper kunnen aanpakken op de lange termijn. Bovendien plaatst hij de problematiek van de klimaatverandering in een breder perspectief. Kunnen we met een fractie van het geld niet veel meer doen voor de wereld? Niet alleen voor de gevolgen van de klimaatverandering, maar bv. ook voor de bestrijding van aids, malaria en armoede in de derde wereld?

Aldus de tekst op de achterkant van het boek.

Ik heb het boek gelezen en ik vind het een aanrader.
De uitgeverij is Spectrum en het isdi-nummer is 9 789027 445919

Recycling van ICT-apparatuur

Ton Ezendam -- 06 2959 5786 -- info@recquipment.nl -- www.recquipment.nl

U heeft een nieuwe computer nodig en de vraag is niet alleen wat kopen we, maar ook wat doen we met de oude ? Het eenvoudigste is om die gewoon in te leveren bij het gemeentedeponie, maar beter nog kunt u kijken of er met die oude computer nog wat zinnigs is te doen. Recyclen dus. De computer wordt dan helemaal gestript, bruikbare onderdelen worden opnieuw gebruikt, bv om een reparatie uit te voeren en al het andere materiaal, zoals bv metaal, wordt gesorteerd en als grondstof ook opnieuw gebruikt. Een heel zinnige zaak zou ik zeggen, zeker gezien het feit dat voor veel grondstoffen een tekort op de wereldmarkt dreigt en recyclen simpelweg een noodzaak wordt.

Ik weet dat een van onze IVN-leden sinds kort zo'n recyclingbedrijfje runt, puur uit idealisme. Hij wordt daarbij, twee dagen per week, geassisteerd door een enthousiaste medewerker met een verstandelijke beperking. Ik vind dit een geweldig initiatief waarvan ik hoop dat het slaagt. Dit kan echter niet zonder uw hulp. Heeft u een oude computer bel dan 06 - 29595786. Als u hem niet kunt komen brengen dan wordt hij bij u thuis opgehaald.

Doen hè!!!

Cokkie Gadella